

DORINGDRAAD EN VOEDSELSEKURITEIT

DEUR

DR PHILIP THEUNISSEN

In die middel van die 19de eeu het Amerikaanse setlaars, waarvan meeste boere was, algaande Wes en Suid-Wes tot by die begin van die Prairievlaakte migreer. Hierdie weswaartse trek het hulle skielik met 'n veranderende omgewing, wat al verder vorentoe uitgestrek het, gekonfronteer naamlik die droeër plat grasvlaktes van die Mid-Weste. Die kontras was nogal beduidend teenoor die woude en berge waar vandaan hulle gekom het. Dit was nie totaal van bome gestroop nie, nie werklik sonder klippe nie en ook nie regtig sonder water nie maar die nuwe area was ernstig benadeel deur 'n oorfloed van enige van dié drie elemente. Gevolglik was een van die grootste tekortkominge die gebrek aan omheiningsmateriaal omdat natuurlike grense soos kliprandjies en spruite so skaars in die nuwe landskap was.

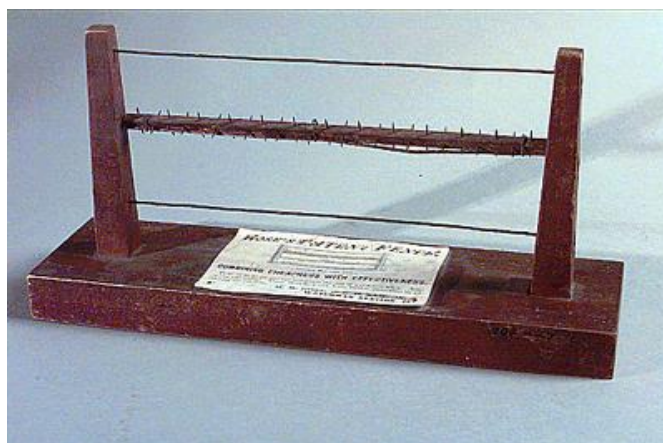
Terwyl die eerste pioniers hulleself eers in die ooste ingegrawe het, kon hulle van natuurlike hulpbronne vir omheining gebruik maak en dit het baie ooreen gestem met dit waaraan hulle in Engeland gewoond was. Klipmure en houtomheinings, gemaak van materiaal wat volop beskikbaar was, het hier meestal die grense tussen plase afgebaken. Met die eweneens oorfloed in slawe-arbeid, was konstruksie van hierdie omheinings vinnig en maklik, solank die natuurlike materiaal naby aan die plek van oprigting was. Maar op die vlaktes was daar net bykans geen los klippe of oorfloed bome nie en die verskaffingsketting het eenvoudig te lank geraak om dit vanuit die ooste te kon voorsien.

Die gebrek aan omheiningsmateriaal was dus 'n reuse probleem vir die pioniers op die groot vlaktes. Boere is by uitstek die aanvanklike omheiners van die wêreld. Die historiese doel daarvan was om as 'n verdedigingslyn teen ongediertes en ander kragte te dien wat hul oeste en vee bedreig het. Sonder omheinde eiendom was die boere op die vlaktes uiters blootgestel en 'n oplossing moes dringend gevind word.

Die eerste opgetekende deurbraak het in 1873 tydens die jaarlikse skou in die dorpie De Kalb in die staat Illinois gebeur. By die skou het 'n plaaslike boer, Henry M. Rose, 'n snaakse toestel as omheining aan die publiek ten toon gestel. Dit het uit 'n dwars houtspoorjie bestaan wat met skerp uitstaande draadpunte toegerus was om diere seer te maak wat wou probeer deur klim. Die toestel was nie 'n omheining opsigself nie maar was ontwerp om tussen gladde drade van bestaande omheinings ingevoeg te kon word. Rose het dié toestel ontwerp om 'n nukkerige koei in 'n kampie onder beheer te kon hou.

Sy eenvoud en beperkte aanwendingsmoontlikhede sou waarskynlik ongesiens verby gegaan het as dit nie die belangstelling van drie ander persone gelok het wat ook die skou bygewoon het nie. Die drie, Joseph Glidden, Isaac Ellwood, en Jacob Haish het kennis geneem van Rose se basiese idee en dit het hulle die gedagte gegee om, wat ons vandag as doringdraad ken, te gaan ontwerp.

Die uitsonderlike belangstelling van dié drie here in Rose se idee word aan hulle uiteenlopende beroepe toegeskryf. Haish was 'n timmerman en die boere

met wie hy besigheid gedoen het was aanhoudend opsoek na omheiningsmateriaal, wat hy nie in oormaat kon voorsien nie. Ellwood het 'n hardewarewinkel besit en hy is ook voortdurend met 'n aanvraag na omheiningsmateriaal oorval. Hy het gou besef hoe belangrik 'n beter oplossing vir omheinings op die Prairievlakte kon wees. Glidden het 'n verbeterde omheining dalk die nodigste gehad want hy was 'n boer. Vir hom was die beskerming van sy graangewasse teen rondloper diere 'n daaglikse probleem en hy het dadelik besef dat 'n behoorlike teenvoeter hierteen sy daaglikse lewe aansienlik makliker sou kon maak. Die drie se persoonlike belange was gevolglik die impetus wat tot verdere eksperimente met Rose se idee gelei het en uiteindelik aan doringdraad sy ontstaan én regmatige plek in landbou gegee het.

Joseph Glidden was die eerste wat met Rose se ontwerp begin eksperimenteer het. Hy het die voordeel ingesien om die skerp dorings aan die gladde draad, wat algemeen gebruik was, vas te heg eerder as om 'n los houtsportjie met dorings daarop tussen die drade in te voeg. Hy het sy eerste eksperimente in sy vrou se kombuis uitgevoer maar gou agter gekom dat die dorings op die gladde draad rondskuif en nie op hulle oorspronklike plekke bly nie. Mettertyd het hierdie metode dan sy effektiwiteit verloor as al die dorings op een bondel sit en die res van die draad geen beskerming meer teen diere bied nie. Hy moes dus 'n manier vind om die dorings in hulle aanvanklike posisies te hou. Dit het hy oorbrug deur sy vrou se koffiemeul te gebruik en die draad om die dorings te draai. Met 'n ou meulsteen het hy 'n tweede draad rondom die aanvanklike een gewen en die resultaat was die dubbel gevlegte string draad met die dorings tussenin wat nie meer kon rondskuif nie.

Glidden was suksesvol om die eerste doringdraad vir omheiningsdoeleindes te ontwikkel en hy het dit om sy eie plaaswerf gespan. Ander boere het Glidden se omheining bekyk en besef dat dit die oplossing vir hulle eie probleme ook gaan wees. Hy het dus baie gou sy produk kommersieel begin vervaardig en aan ander verkoop.

Isaac Ellwood het ook met Rose se idee rondgespeel maar kon met niks konstruktiefs vorendag kom nie. Jacob Haish daarenteen, het ook iets soortgelyks ontwerp maar nadat Ellwood beide se produkte gesien het, het die entrepreneurskap in hom opgespring en hy het die potensiaal van 'n verbeterde Glidden/Ellwood ontwerp raakgesien. Gevolglik het hy dit as sy eie voorgehou en sodoende sy voet in 'n heftige en uitgerekte patente-oorlog gesit.

Glidden se oorspronklike ontwerp, "The Winner", is meer as 'n jaar na sy aansoek ingedien is, op 24 November 1874 gepatenteer. Met Ellwood wat 'n belang in sy besigheid bekom het, het hy nie stilgesit nie en intussen 'n draadtrekker, 'n tweede tipe doringdraad en ook 'n masjien wat doringdraad kon vervaardig, ontwerp. In 1875 het dié twee die Barb Fence Company aan die gang gekry wat doringdraad in groot hoeveelhede vervaardig en verkoop het. Dit terwyl die patente-oorlog tussen hulle en Haish toe pas begin het. In die jare wat gevolg het, het die twee groepe hulle intense gevegte vir dominansie in die mark vanaf hulle basisse in De Kalb, Illinois, volgehou terwyl ander vervaardigers toenemend ook die mark met hulle ontwerpe betree het.

Om die storie van De Kalb saam te vat is dit nodig om van twee aspekte kennis te neem: Eerstens, al het Rose se toestel as die eerste voorbeeld van doringomheining bekend geword, was daar in werklikheid ander soortgelyke uitvindings in die VSA en ander lande ook vóór 1873. Dit was egter nie vir kommersiële doeleindes geproduseer nie en die enigste bydrae wat dit tot die ontwerp van doringdraad gespeel het was in die hofgedinge oor die patentereg in die 1870's en 1880's. Tweedens moet daar kennis geneem word dat daar nie een feitelik korrekte weergawe oor die ontwerp van doringdraad bestaan nie. As gevolg van die heilige kompetisie in die mark het elke verskaffer 'n storie rondom die ontstaan daarvan as promosie vir sy eie produk versprei. Rose se storie blyk feitelik meer aanvaarbaar as die ander te wees maar oor een ding is daar nie twyfel nie en dit is dat die koms van doringdraad 'n wesentlike bydrae tot voedselsekerheid reg oor die wêreld gemaak het.

Bron: http://xroads.virginia.edu/~CLASS/am485_98/cook/develp.htm

BETHLEHEM
Mei 2017